

PAPER DETAILS

TITLE: KEMANIN ORTAYA ÇIKIŞI: IKONOĞRAFIK ÖRNEKLER VE BİR KEMAN YAPIM MERKEZİ
OLARAK AVRUPA ÜLKELERİ ARASINDA İTALYA'NIN YERİ

AUTHORS: Murat KÜÇÜKEBE

PAGES: 107-117

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/751144>

KEMANIN ORTAYA ÇIKIŞI: İKONOGRAFİK ÖRNEKLER VE BİR KEMAN YAPIM MERKEZİ OLARAK AVRUPA ÜLKELERİ ARASINDA İTALYA'NIN YERİ

Murat KÜÇÜKEBE

Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuarı Müzik Bölümü
Yaylı Çalgılar Ana Sanat Dalı, Arş. Gör. Dr.

ÖZET

Bu makalede amaç, kaynaklara dayalı olarak kemanın ortaya çıkışına ilişkin bilginin oluşturulmasına etki eden ikonografik örnekleri ele almak ve İtalya'nın bu süreçteki konumunu incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Keman, çalgı, keman, ikonografi, İtalya, Cremona

ABSTRACT

THE EMERGENCE OF THE VIOLIN: ICONOGRAPHIC EXAMPLES AND ITALY'S SIGNIFICANCE AMONG THE EUROPEAN COUNTRIES AS A VIOLIN MAKING CENTER

The purpose of this article is to evaluate the iconographic examples affecting the creation of the information concerning the emergence of the violin and to analyse Italy's position in the process.

Key words: Violin, musical instrument, iconography, Italy, Cremona.

Türkçedeki karşılığı ile 'keman'ın Avrupa'da ilk olarak nerede ortaya çıktığı konusunda terminolojik karışıklıklardan doğan belirsizlikler ve görüş ayrılıkları vardır. Söz konusu terminolojik karışıklık, aynı çalgının farklı ülkelerde 'ayrı' adlarla anılmış ya da farklı çalgıların aynı ülkelerde 'aynı' adlarla anılmış olmalarından kaynaklanır. Bununla birlikte belirli bir terimin, çalgıyla yakın özellikler gösteren diğer çalgıları da içine alacak ve genel bir adlandırma yapmaya yarayacak şekilde 'ortak' kullanıldığı da görülebilmektedir. Ne var ki birbirinden farklı bazı özelliklere de sahip çeşitli boylarının üretildiği ilk aşama sonrasında çalgının temel niteliklerinin belirginlik kazanması ile birlikte onun ile ilgili adlandırmada da belirli bir ortaklığa varılmıştır. Günümüzdeki görünümüne en yakın durumu alması esas alınacak olursa geriye kalan az sayıda çalgı ve ikonografik örnek, Milano, Brescia, Mantova ve Venedik kentleri arasında kalan kuzey İtalya'nın Padana Ovası¹'ni, çalgının ilk örneklerinin görüldüğü

¹ Diğer adı ile Po Ovası.

bir coğrafya olarak işaret etmektedir. Bu bağlamda Gaudenzio Ferrari'nin Saronno ve Vercelli'deki freskleri kanıt olarak gösterilir.²



Fotoğraf 1. Saronno Kilisesi'ndeki fresklerden bir kesit.³



Fotoğraf 2. Vercelli Kilisesi'ndeki fresklerden bir kesit.⁴

² David Boyden, *The History Of Violin Playing From Its Origins to 1761*, Oxford University Press, New York, 1990, s.34.

³ <http://www.orpheon.org/oldsite/seiten/education/OldestVioladagamba.htm>, 18.07.12.

Bununla birlikte genel kabul, çalgının lira, viyol ve rebek gibi kendisinden önce kullanılmakta olan ve ona zemin hazırladığı düşünülen diğer çalgıların değiştirilmeleri ya da bazı özelliklerinin birleştirilmeleri ile ortaya çıkmış olduğudur. Günümüzdeki görünümüne en yakın halini alarak temel yapısal özelliklerinin belirlendiği zaman, kendisine dördüncü bir telin de eklendiği 16.yy.'ın ortalarıdır.⁵

Çalgının o dönemde nasıl akort edildiğine de ilişkin bilgi veren en eski metin, 1556 yılında Jambe de Fer tarafından Lyon'da yazılmıştır.⁶ *Epitome Musical* adlı eserinde Jambe De Fer, perdesiz dört telli çalgılardan bahsetmekte, *violon*'u yani kemanı *viol*'lerden kesin bir biçimde ayırarak tanıtmakta ve bu farklı adlandırmanın toplumsal bir işlevi olduğundan da bahsetmektedir. Buna göre *viol*ler centilmenlerin, tüccarların ve diğer saygıdeğer insanların zamanlarını geçirmek için çaldıkları müzik aletleridir. Bu çalgılar İtalya'da genel olarak *viola da gamba*⁷ olarak adlandırılmakta, bazıları bacak arasında bazıları ise bir taburenin üzerinde oturur durumda iken, bacaklar üzerine konulmuş durumda aşağı doğru tutularak çalınmaktadırlar. Bununla birlikte omuza dayayıp kol üzerinde taşınarak çalınan violer için de *viola da braccia*⁸ adı kullanılmıştır. Öte yandan keman, bu çalgı üzerinden kazançlarını sağlayan kişiler tarafından kullanılmaktadır. Çalgı genel olarak dans müziğine eşlik etmek amacıyla kullanılmakta, bu nedenle beşli aralıkların kullanımını kolaylaştıracak şekilde akortlanmaktadır. Bununla birlikte küçük ve hafif bir çalgı olması da düğün alaylarında ya da maskeli eğlencelerde ön sıralarda ilerlemekteyken taşınarak çalınmasını kolaylaştırmaktadır. Ancak dördüncü telin eklenmesi ve çalgının olanaklarının değiştirilmesi ile birlikte kullanım alanları ve kullanıcıları da zamanla değişmiştir.

İkonografik yöntemlerle elde edilen bilgiler, 16. yüzyılın sonlarına doğru kemanın kullanımının arttığını ve onun 'popüler' bir çalgı haline geldiğini göstermektedir. Söz konusu dönemden kalma yağlı boya tablolar, bu konu ile birlikte çalgının ilk örneklerini betimleme amacıyla da yararlanılan başlıca kaynaklardır. Caravaggio'nun⁹ tablolarında resmettiği çalgıların, parlak renkleri ve titiz işçilikleri nedeniyle artık usta ellerden çıkmakta oldukları düşünülmektedir.

Çalgının erken dönemlerindeki görünümü hakkında fikir veren bir diğer örnek de Veronese'nin 'Marriage at Cana' adlı tablosudur. 1563 yılında resmedilmiş olan tabloda orta ve arka planda kalan çalgı, kemanın ilk örneklerinden biri olarak kabul edilir.

⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/File:GFerrari_Adorazione_pastori_VC.JPG, 18.07.12

⁵ Çalgının üç telli örnekleri de dâhil edilirse bu tarih daha erken bir döneme, 16. yy'ın başına kadar geriye alınabilir. Bu örneklerin tamamı Milano yakınlarındaki bazı kiliselerde bulunan yağlıboya tablolardaki keman tasvirlerine dayanmaktadır. Söz konusu gerekçeyle çalgının ilk olarak kuzey İtalya'da ortaya çıktığı iddia edilmektedir.

⁶ Philibert Jambe de Fer, *Epitome Musical*, Lyon, 1556.

⁷ Kelime İtalyanca'da bacak anlamına gelmektedir.

⁸ Kelime İtalyanca'da kol anlamına gelmektedir.

⁹ Tam adı Michelangelo Merisi da Caravaggio'dur (1571-1610 Milano)



Fotoğraf 3. Caravaggio 'Lute Player'.¹⁰



Fotoğraf 4. Marriage at Cana.¹¹

Benzer şekilde, Monteverdi'yi tahmini olarak 25 yaşındayken betimlediği düşünülen 1592 yılında resmedilmiş bir portrede de arka planda duvara asılı, 'f' delikleri, çentikli orta kısmı, ikili kenar süsü¹² ve işlemeli klavyesi olan bir kemanın betimlendiği görülebilmektedir.

¹⁰ <http://www.canvasreplicas.com/Caravaggio133.htm>, 18.07.12

¹¹ <http://www.italian-renaissance-art.com/Marriage-at-Cana.html>, 18.07.12.

¹² Bu ikili kenar süsü (flato olarak adlandırılmaktadırlar), Gasparo Da Salo'nun öğrencisi Brescia'lı ünlü keman yapımcısı Giovanni Paolo Maggini'nin karakteristik özelliklerinden biridir.



Fotoğraf 5. Claudio Monteverdi'yi betimlediği düşünülen tabloda kemanın görünümü.¹³

Bir başka örnek Annibale Carracci'nin 1600'lerde yaptığı bir eskiz çalışmasıdır. Bu çalışmada da keman ve yayının tutuluş görüntüleri yer almaktadır.



Fotoğraf 6. Annibale Carracci'ye ait eskiz çalışması¹⁴

¹³ <http://www.willcwhite.com/tag/monteverdi/>, 18.07.12.



Fotoğraf 7. Annibale Carracci'ye ait eskiz çalışması¹⁵

Çalgının kullanımı zamanla artmış olsa da 16. yüzyılın sonlarına kadar, sayısal olarak viyollere duyulan gereksinim, kemana duyulan gereksinimden daha fazla olmuştur. Bu durum, Gasparo da Salo'nun¹⁶ tahminen kemandan çok viyol yapmış olmasının sebebi olarak görülmektedir. Bununla birlikte Münih kilise orkestrasını yöneten Orlando Lasso'yu resmetmiş olan Hans Mielich'in tablosunun¹⁷, büyüklük olarak kemandan çok viyollere yakın oldukları düşünülebilecek çalgıları betimlemiş olması da konu ile ilgili diğer bir kanıt olarak görülür.¹⁸

¹⁴ http://www.britishmuseum.org/explore/highlights/highlight_objects/pd/a/annibale_carracci_an_angel.aspx, 26.11.2012.

¹⁵ <http://artgalleryofontario.tumblr.com/post/29405894186/studies-for-the-hand-of-an-angel-holding-a-violin>, 26.11.2012

¹⁶ İtalya'da bulunan Garda gölü kıyısındaki Salo kasabasında yaşamış, bilinen ilk keman yapımcısıdır. Gasparo da Salo, Salo'lu Gaspar anlamında kullanılır. Bununla birlikte kemana son biçimini verdiği düşünülen Gasparo Duiffopruggar isimli, Alman kaynaklarına göre Almanya'da doğduğu kanıtlanmış, ancak gençlik ve öğrenim yıllarını İtalya'da geçiren bir başka ustanın da adı geçmekte, ne var ki günümüze ulaşan hiç bir kemana olmadığı için çalgının ilk yapımcısı olarak Gasparo da Salo kabul edilmektedir.

¹⁷ Tablonun 1565-70 yılları arasında resmedildiği düşünülmektedir.

¹⁸ David Boyden, *The History Of Violin Playing From Its Origins to 1761*, Oxford University Press, New York, 1990, s.40.



Fotoğraf 8. Hans Mielich'e ait tablonun görünümü.¹⁹

Keman, günümüze kadar oldukça fazla değişim²⁰ göstermiş olsa da genel görünümünü ve temel yapısal özelliklerini 16.yy.ın ortalarında kazanmıştır. Doğal olarak 'keman' yapan belirli ustalardan da ancak bu tarihten itibaren bahsedilebilmektedir.

13. yy.a kadar daha çok lavta ve gitar yapımıyla adı anılan İtalya'nın, yaylı çalgı yapımına yönelmesi muhtemelen ülkeye gelen Fransız ve Alman ustalar aracılığıyla olur.²¹ Bununla birlikte ülkenin, 16. yüzyılda artan keman ve kemancı 'ihracatı' ile tanınıp, diğer ülkelere göre öne çıktığı görülmektedir. Bu durum, döneme ilişkin ihracat kayıtları ile de doğrulanmaktadır.²² İtalyan eserlerinin her türünün ihracatında

¹⁹ <http://www.historyofinformation.com/expanded.php?id=2839>, 18.07.12.

²⁰ Günümüze kadar korunarak gelebilmiş az sayıdaki çalgıdan ve ikonografik örneklerden anlaşıldığı üzere kemanın sapı önceleri daha kısaydı, gövdeye bağlanma şekli farklıydı ve farklı bir açı ile yapılmaktaydı. Bununla birlikte tuşesi ve bas kirişi de daha kısaydı, ayrıca burguluk kısmındaki kavis daha azdı.

²¹ Franz Farga, *Geigen und Geiger*, Albert Müller Verlag, Zürih, 1940, s. 20.

²² David Boyden, *The History Of Violin Playing From Its Origins to 1761*, Oxford University Press, New York, 1990, s. 38.

olduğu gibi keman ihracatı da 1490'lı yıllarda Charles VIII'in hükümdarlığı zamanında başlar, Francis I dönemine kadar, Catherine de Medici'nin Orleans Dükü ile yaptığı evlilik sonrasında ve özellikle 1547 yılında kraliçe olduğu dönemde artarak devam eder. Kendisinin talebi üzerine önce bir grup dansçı, sonraki yıl da bir grup kemancının Fransa'ya gönderildiği bilinmektedir.²³

Bununla birlikte Charles IX'un Cremona'lı Andrea Amati'ye bir dizi keman sipariş ettiği, buna ek olarak 1572'de Cremona yapımı bir keman alması için Sör Delinet'e 50 'pound tournois' ödediği aktarılmaktadır.²⁴ Gasparo da Salo, kendisinin Fransa ile yaptığı ihracat ile ilgili olarak, 1588'deki gelir vergisi beyannamesinde bahsetmekte, Fransız ticaretinin bozulduğunu, bunun da Fransa'nın dengesiz politikalarının doğal bir sonucu olduğunu söylemektedir. Paris'li çalgı yapımcıları ve tüccarlarının 1551-1625 tarihleri arasındaki dökümleri, kemanın ve diğer yaylı çalgıların Venedik, Brescia ve Cremona'da 'moda' haline geldiğini göstermektedir. Bu ifade, kemanların adı geçen İtalyan şehirlerinde ortaya çıktığı anlamını taşımasa da Brescia'nın söz konusu dönemde keman yapımında herhangi bir yerde olduğundan çok daha önde olduğu ve daha uzun bir geleneği temsil ettiği kabul edilmektedir.²⁵

İtalyan keman ve kemancılarının diğer bölge ve ülkelerden ithal edilmesinin başka benzer örnekleri de vardır. Van der Straeten'e göre, 1559'da, Antwerp'li Pietro Lupo, tahminen İtalyan yapımı olan beş keman ile bir keman kutusunu, Utrecht'li bir yargıca 72 livreye satmıştır.²⁶

Benzer bir örnek olarak 1590'a kadar, Kraliçe Elizabeth tarafından çalıştırılan tüm keman ve viyol çalıcılarının, hemen hepsinin İtalyan olduğu, ithal edilen İtalyan kemancıların oldukça büyük miktarlardaki ücretler talep etmiş oldukları, İtalya'da komisyonla çalışan kemancıların ücretlerinin bile oldukça pahalı oldukları aktarılmaktadır.²⁷ Gasparo da Salo'nun, sipariş edilen iki adet kemanı için, sözleşme fiyatı ya da depozit olarak aldığı 102 liradan bahsedilmekte, bu durumda ustanın her bir kemanı için talep ettiği ücretin, hizmetçisine ödediği yıllık ücret olan 12 lirenin dört katından daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.²⁸

Bununla birlikte Fransız dokümanlarından, yukarıda bahsedilene benzer bir durumun, İtalya ile bağlantılı olarak gelişen²⁹ Paris'teki keman yapımcılığı çevresi için de geçerli olduğu görülür. Fransa'daki keman yapım merkezleri Mirecourt, Nancy ve Lyon'da yer almaktadır. Bu merkezlerden Lyon, Venedik ve Paris arasında yer alan ve aynı zamanda Milano'dan da geçmekte olan temel ticaret yollarından birinin üzerinde bulunmaktadır. Bu yol, zamanın ipek sevki için kullanılan önemli güzergâhlarından biri konumundadır ve Lyon'un bu sayede ipek dokumacılığı merkezlerinden biri haline gelerek büyük bir zenginlik ve ün sağladığı, özellikle

²³ A.g.e. s.38

²⁴ A.g.e. s.38.

²⁵ A.g.e. s.38

²⁶ E. Van der Straeten, *History of The Violoncello*, London, 1915, vol. 1, s. 128-9.

²⁷ David Boyden, *The History Of Violin Playing From Its Origins to 1761*, Oxford University Press, New York, 1990, s. 39.

²⁸ A.g.e. s. 39.

²⁹ Özellikle 1550'lerden sonra.

Francis I'in bu endüstriyi etkin şekilde desteklemek için 1520 yılında Milano'dan Rhone vadisine ipek böceği yumurtaları getirttiği aktarılmaktadır.³⁰ Bununla birlikte söz konusu ipek ticaretinin, Milano, Paris ve Lyon'daki bölgelerin kemanın yapımının ilk dönemlerine ilişkin 'bilginin en çok sağlanabildiği' bölgeler olmalarının nedeni olarak da görmek mümkündür.

Birkaç somut örnek, Lyon'un keman yapımının önemli bir merkezi olduğunu ortaya koymaktadır. Jambe de Fer'in ilk dört telli gerçek kemanı tanımlayan 1556 yılına ait araştırması, Lyon'da basılmıştır. Aynı zamanda, Gaspar Duiffoprugcar, 1533'den öldüğü tarih olan 1571'e kadar Lyon'da çalışmıştır. En belirgin şekilde ud yapımcısı olarak bilirse ve ilk kemanlarının taklit olduğu anlaşılsa da, Gaspar Duiffoprugcar 1550'den sonra keman yapmış olduğu tahmin edilmektedir.

Keman diğer Avrupa ülkelerinde de vardır ve yapılmıştır. Fakat keman kullanımı ve yapımcıları ile ilgili kayıtlar, İtalya ve Fransa ile ilgili kayıtlara nispeten daha azdır. 16. yüzyılda, Almanya'da, İngiltere'de ya da başka bir ülkede keman yapımı merkezleri varsa bile, bunu kanıtlayacak kayıtlar yoktur. Bu nedenle dönemin kemanlarının ve keman çalıcılarının İtalya'dan ithal edilmiş oldukları düşünülmektedir.

Kültürel ve siyasal bağları ile İtalya'ya çok yakın³¹ olan İspanya'da da benzeri bir durum varlığı ve İtalyan kemanlarının İspanya'ya da ihraç edilmiş olduğu düşünülebilir. Ancak böyle bir durum olmuş olursa da ayrıntıları veren, bilinen herhangi bir belge bulunmamaktadır. Ayrıca 16. yüzyılda ya da herhangi bir dönemde İspanya'da keman yapımı eğitimi veren bir okulun varlığına dair herhangi bilgiye de rastlanamamaktadır. Yine de, 16. yüzyılda keman, İspanya'daki müzikal yaşamın önemli bir parçasıdır. Çünkü 1600'lere ait İspanyol tablolarından bazılarında, kemanın resmedilmiş olduğu görülmektedir. Bunun bir örneği, Sevil'de bulunan Juan de Roelas'nın yaptığı 'Hermengild'in Ölümü' adlı tablodur.

Tabloda, üç çalıcının yer aldığı bir ölüm sahnesini resmedilmiştir. Çalıcılardan biri (Brescia'lı Giovanni Paolo Maggini'nin karakteristik özelliklerinden biri olarak kabul edilen) ikili kenar süsü ile süslenmiş dört telli kemanı çalmakta, bir diğeri çelloyu üçüncü çalıcı da arpa çalmaktadır. Kemanın öncülleri olarak görülen çalgılardan *rebec* (rebek) ve *fiddle*'ların, ortaçağ sanatında sıkça resmedildiği bir ülkede, kemanın 16. yüzyıldaki dikkat çekici eksikliği ilgi çekicidir. Bu ilgi ile İspanya'ya ait kaynaklar sistematik şekilde araştırıldığında 16. yüzyıl İspanya'sında kemanın varlığı ve yapımı ile ilgili kanıtların ve destekleyici bilgilerin bulunması olası gözükmemektedir.³² Keman ve keman çalıcıları ile ilgili bir dizi referans da İngiliz dokümanları ve tablolarında görülmektedir. The King's Musick'e ait kayıtlar, kralın hizmetinde çalışan bir grup çalıcının adını liste şeklinde belirtmiştir. Bu kayıtlarda, 1555'den itibaren İtalyan kemancıların adları görülmeye başlar ve çalıcıların hepsi olmasa da büyük çoğunluğunun İtalya'dan gelmiş olduğu görülür. Örneğin, bu

³⁰ Boyden, A.g.e, s. 39.

³¹ Hapsburg-Valois Savaşlarını sona erdiren Cateau-Cambresis antlaşmasından sonra (1559) Venedik dışındaki tüm İtalyan şehirleri, aşağı yukarı İspanya egemenliği altına girmişlerdir.

³² Boyden, a.g.e. s. 41.

listelerde adı geçen Ambrose de Milan ilk olarak (1540) viyol çalıcıları, daha sonra da (1555-91) viyol ve/veya keman çalıcıları arasında yer almıştır. Diğer bir önemli nokta da, kemanların bu listelerde adının geçmeye başlamasından kısa bir süre sonra rebeklerin kraliyet belgelerinden yok olduklarının görülmesidir.

Hans Mielich'in, Orlando Lasso tarafından yönetilmekte olan saray orkestrasını betimleyen tablosu, kemanın Almanya'da da Bavyera sarayının çalıcıları tarafından kullanılmış olduğunun bir kanıtı olarak görülür. 1565 ile 1570 yılları arasında yapılan bu tablo, spinet, üfleme çalgı ve telli çalgıları betimlemektedir. Telli çalgılar arasında, bir kısmı resmedilmiş olarak iki viyola ile iki büyük boy keman (ya da küçük viyola) vardır. Fakat bu çalgılar, Alman keman yapımı okulları ile ilgili bilgi içermemektedirler. 16. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Alman kuramcı ve besteci Agricola'nın (Martin) da Almanya'da keman yapımı eğitimi veren okulların varlığı konusunda bilgi vermediği, ancak Polonya'ya ait *fiddle*'lerden bahsettiği görülmektedir. Bununla birlikte Almanya'nın bir şehri olan Stralsud'un belediye başkanı, 1555'de, şehrindeki dört adet Polnische geigerdan (Polonya'lı kemancı) bahsetmiştir. Diğer bir kayıt da Polonya Sarayı ile ilişkili olarak bilgi sağlamakta, buna göre 1585'te, Macaristan'daki Medgyes Parlamentosu'nun hizmetindeki kilisenin açılışı sırasında çalınan çok sesli ilahide, bir trombon çalıcısı ile bir kemancı, Polonya Kralı Stephen Bathory'nin hizmetinde görev yapmıştır. Ne var ki keman çalıcısı İtalyandır ve Stephen Bathory'nin kendisi de İtalya'da eğitim görmüştür. Kısacası, o dönemde Polonya'da keman yapımı eğitimi veren bir okul varsa da günümüzde buna dair bir kanıt bulunmamaktadır.

Sonuç

Yukarıda aktarılan örnek ve tartışmalara rağmen kemanın bütün Avrupa ülkelerinde yapılmış olduğunu düşünmek olasıdır. Bununla birlikte kesin olan şey, çalgının ilk dönemlerine ilişkin bilgi sağlamaya yönelik günümüz yöntemleri ile ulaşılan, kendisinin günümüzdeki yapısal özelliklerinin, önemli oranda Milano, Brescia, Mantova ve Venedik kentleri arasında kalan Kuzey İtalya'nın Padana Ovası'nda, özellikle Brescia ve Cremona şehirlerinde, söz konusu coğrafi bölgenin çalgı yapımcıları ve onların içinde oldukları zanaatkâr çevresinin çağına özgü ekonomik, kültürel ve sosyal koşulları içerisinde şekillendiğidir. Dekoratif özellikleri ile çağının kültürel değerleri ve sembolik unsurları ile kuşatılmış olan çalgı, genel ölçülerinin oluşturulmasına yönelik prensiplerle söz konusu dönemin matematik bilgisini yansıtmakta, tınısı ile de döneminin müziksel ihtiyaçlarını anlatmaktadır. Kendisine ait özel bir adlandırma ile anılması, yapısal özelliklerindeki belirginleşme ve diğerlerinden 'ayrı' özellikleri olan belirli bir çalgı haline gelmesi ile aynı döneme rastlar. Kullanım alanlarının değişimi ile birlikte kendisine yüklenen kültürel anlamlar da değişmiş, başlarda sınıfsal açıdan sadece belirli bir tabakayı çağrıştıran bir çalgı iken, sonraları meyhaneler ve köylülerin düzenlediği danslı eğlencelerden, kralların saraylarında düzenlenen aristokrat saray balolarına kadar en çok tercih edilen yaygın ve 'değerli' bir çalgı haline gelmiş, yapısal ve tınısal açıdan önem atfedilen 'en iyi' örnekleri, tanınmış ve zengin kişilerin olduğu çevrelerde çok yüksek fiyatlara alıcı

bulabilmiştir. Bu koşullarda kendisine duyulan söz konusu ilgi ve müziksel ihtiyaçlarla çalgının ekonomik değeri de artmış olduğu, ilişkili olarak yapımına yönelen kişiler ve uzmanlaşma alanlarının oluştuğu, bu bağlamda kuzey İtalya'daki Brescia ve Cremona şehirleri merkezileştiği ve giderek artan bir üne kavuştukları görülmektedir.

Kaynakça

Boyden David, *The History Of Violin Playing From Its Origins to 1761*, Oxford University Pres, New York, 1990.

Jambe de Fer Philibert, *Epitome Musical*, Lyon, 1556.

E. Van der Straeten, *History of The Violoncello*, London, 1915, vol. 1.

<http://www.orpheon.org/oldsite/seiten/education/OldestVioladagamba.htm>, 18.07.12.

http://en.wikipedia.org/wiki/File:GFerrari_Adorazione_pastori_VC.JPG, 18.07.12

<http://www.canvasreplicas.com/Caravaggio133.htm>, 18.07.12

<http://www.italian-renaissance-art.com/Marriage-at-Cana.html>, 18.07.12.

<http://www.willcwhite.com/tag/monteverdi/>, 18.07.12.

http://www.britishmuseum.org/explore/highlights/highlight_objects/pd/a/annibale_carracci,_an_angel.aspx, 26.11.2012.

<http://artgalleryofontario.tumblr.com/post/29405894186/studies-for-the-hand-of-an-angel-holding-a-violin>, 26.11.2012

<http://www.historyofinformation.com/expanded.php?id=2839>, 18.07.12.